

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

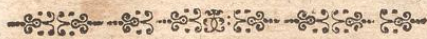
Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Dari in Deo Processiones ad intra?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

57 Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam ut docet D. Thomas infra quæst. 30. art. 2. ad 1. & quæst. 9. de potentia art. 9. ad 27. Licet sint quatuor relationes in Divinis, una tamen earum, scilicet Spiratio, non est proprietates personalis, neque constituit Personam, & ideo non sunt in Deo nisi tres Personæ.

DISPUTATIO II.

De processionibus Divinarum Personarum.

Ad questionem 27. primæ partis.

DE ventorum origine, quos, ut ait Psalmista, Divina Sapientia educit de thesauris suis, disputant Philosophi cum Aristotele in libris Meteororum, & Seneca lib. 5. naturalium questionum cap. 4. De processione verò Divinarum Personarum, quæ ut ait Bernardus ferm. 1. Pentec. *Posuit nubem latibulum suum*, agunt Theologum cum Doctore Angelico in hac parte quæst. 27. Verum si adeò obscura & arcana est ventorum quos natura producit origo, ut vix de ea Philosophi aliquid certi audeant asserere, quis æternam & ineffabilem Divini Verbi, & Sancti Pneumatis originem agnoscere & explicare valeat? Generationem illius, & istius processionem, quis enarrabit? Stupet certè natura, suspicit ratio, Philosophia miratur, dum audit unam Personam Divinam, ab alia sine ulla prorsus causalitate & dependentia originari; in alio sine passione recipi; ad alium non tanquam ad effectum, sed tanquam ad simplicem terminum tendere. Fides tamen hæc docet, cui natura obsequi, parere ratio, & Philosophia subjici debet; ut constabit ex dicendis in hac disputatione, in qua de existentia, quidditate, & principio divinarum processionum differemus & cur uni ex illis, non verò alteri, ratio generationis conveniat, discutimus: invocata prius, his carminibus, Spiritus Sancti gratiâ.

*Aura potens, amor ignipotens, spirabile nomen:
Amborum communis amor, cæli aurea flamma:
Sancte veni, Sanctis accende ardoribus orbem.
O Divum flamen, nostris te mentibus affla.*

ARTICULUS I.

An sint in Deo processionem ad intra?

Sicut duplex est Divinarum actionum genus, aliud immanentium, aliud transeuntium, per illas ad intra agit, per has aliquid ad extra operatur: ita & à Theologis duæ distinguuntur divinarum processionum species; ad intra videlicet, & ad extra; immanentium & transeuntium. Per illas una Persona divina ab alia procedit; per illas verò creaturæ à Deo tanquam à primo principio & prima causa emanant. De primis solum hinc agimus cum Sancto Doctore, & primò inquirimus an illæ de facto dentur in Deo?

§. I.

Dari in Deo Processiones, autoritate Scripturæ, ratione Theologicâ, & duplici congruentia ostenditur.

Dico igitur, dari in Deo processionem, per quas una persona ab alia procedit.

Probatur primò: De Mysterio Trinitatis, & processionibus divinis sciendum est juxta id quod ex Scriptura habemus, cum hæc tationis naturalis captum superent: Sed ex Scriptura habemus dari in Deo processionem, quibus una Persona ab alia procedit: Ergo ita sciendum est. Minor probatur, nam Eccles. 24. Divina sapientia dicitur ex ore Altissimi (est ex intellectu Patris) produsse. Et Sap. 7. vocatur emanatio quædam charitatis omnipotentis Dei. Et Michea 5. dicitur, *Egressus ejus ab initio à diebus æternitatis*. Clarius adhuc eadem veritas in novo Testamento exprimitur: nam Joan. 7. Christus de seipso sic ait: *Ego scio eum* (scilicet Patrem) *quia ab ipso sum*. Et cap. 8. *Ego à Deo processi*. Et cap. 15. de Spiritu Sancto loquens, ait: *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit*.

Constat ergo ex sacris litteris dari in Deo æterno processionem, Divinarum Personarum productivas; quas non licet per metaphoram interpretari, ut faciunt hæretici: primò ob regulam Augustini, quæ asserit verba Scripturæ in proprietate esse accipienda, quando ex eis nullum sequitur absurdum; nulla autem sequitur absurditas ex eo quod in Deo verè & propriè processionem ponatur, ut constabit ex argumentorum solutione: secundò ob autoritatem Conciliorum, & SS. Patrum, propriè eas exponentium; sic enim habetur in Symbolo Concilii Niceni: *Crèdo in Deum Patrem & in Jesum Christum Filium ejus unigenitum, & ex Patre natum, ante omnia secula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero*. Et ibidem asseritur, Spiritum Sanctum à Patre Filioque procedere. Idem profitetur Concilium primum Constantinopolitanum in suo Symbolo, ubi de Spiritu Sancto hæc adduntur: *Credimus in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, & ex Patre procedentem, & cum Patre & Filio adorandum*. Hæc concinunt Athanasius in suo Symbolo quod in Ecclesia cantatur; Dionysius Areopagita cap. 1. de divinis nominibus, Gregorius Thaumaturgus in sua fidei confessione, Justinus in Dialogo cum Triphone, Hilarius, Augustinus, alijque sancti Patres, relati hic à Gonzales, & Salmanticensibus.

E Probatur secundò conclusio ratione Theologicâ. De fide est dari in Deo tres Personas distinctas in unitate essentia, ut contra Sabellianos & Arrianos disputatione præcedenti ostendimus: Sed distinctio realis Personarum in unitate essentia, absque processionem unius ab alia subsistere nequit: Ergo dantur in Deo processionem. Minor probatur: Tum quia ex D. Thoma supra quæst. 11. art. 3. & 16. cont. Gen. cap. 41. omni multitudo sicut debet reduci ad unum, ita debet derivari ab uno principio. Tum etiam, quia cessante processionem, cessat oppositio originem; cessante autè oppositio originem, non possunt plures Personæ distingui, nisi diversitate naturæ. Unde Hilarius in libro de Synodis: *Chilium enim*

Deus sit, duo immiscibiles esse non possunt. Et D. Tho-
mas infra quest. 33. art. 4. ad 4. asserit quod pone-
re duos immiscibiles, est ponere duos Deos, & duas natu-
ras divinas.

Deniq; licet non possit conclusio ratione na-
turali evidenter ostendi, potest tamen duplici
congruentia suaderi. Primam susē prosequitur
Richardus à S. Viēto libro 3. de Trinit. infini-
tam namq; bonitatem & fecunditatem, qualis
tam nature divine, decet summa & infinita com-
plexio: unde dicitur Isaia 66. Nunquid qui
in micatio: unde dicitur Isaia 66. Nunquid qui
dicitur parere facio, sterilis ero? At seclusa procel-
sione unius Personæ ab alia, summa & infinita
congruentia nequit subsistere; cum ad extra
congruentia modo possit Dei natura diffundi:
Ergo datur in Deo unius Personæ ab alia pro-
cessio.

Secunda, quæ utitur D. Thomas hic art. 1. in
supposito, potest sic proponi. Quicumq; intelli-
git hoc ipso quod intelligit, producit aliquid
reale, quod est conceptio rei intellectæ, & di-
ctum Verbum: Sed Deus est intelligens, imò &
in supremo intellectualitatis gradu: Ergo in sui
cognitione producit Verbum; cumq; verbi acci-
dentis productio divine nature non congruat,
debet debere esse Verbum substantiale in Deo.

Utautem vis hujus congruentiæ melius per-
cipiatur, & solvatur instantia quæ fieri solet in
conterarium: Advertendum est, quod quando
D. Thomas ait: Quicumq; intelligit, ex hoc ipso quod
intelligit, producit Verbum, hoc non debet intelli-
gi de quacumq; intellectione (non enim de ra-
tione intellectiois sit sic, est Verbi productio,
ut constat in visione beatifica, in qua, juxta
communem Thomistarum sententiam, Beati-
tullum producent verbum) sed de intellectu-
re connaturali, quæ quilibet creatura intel-
lectualis seipsam intelligit. Unde vis hujus con-
gruentiæ in eo stat, quod cum creaturæ intel-
lectuales, etiam perfectissimæ, in omni sua connat-
urali intellectuone verbum producant, con-
gruum est quod Deus, qui est in supremo gradu
natura rum intelligentium, per suam intellectu-
onem connaturalem, quæ est sui ipsius cognitio, D

dicet: Angelus seipsam connaturaliter in-
telligit, & tamen in cognitione sui non produ-
cit verbum, cum ejus substantia sit præsens im-
mediatè per seipsam proprio intellectui: Ergo
principium illud D. Thomæ sic explicatum, non
est universaliter verum.

Respondeo negando Antecedens: licet enim
substantia Angeli sit per seipsam præsens pro-
prio intellectui, per modum actus primi, &
speciei intelligibilis, non tamen per modum
actus secundi, & termini actu intellecti: quia ad
hoc requireretur quod esset in supremo intelli-
gentiæ gradu, & actus purus omnem poten-
tialitatem excludens. Unde licet substantia An-
geli suppleat vires speciei impressæ in cognitio-
ne sui, nequit tamen gerere vires verbi & spe-
ciei expressæ, ut docet D. Thomas 4. cont. Gent.
cap. 11. ubi de Angelis seipsos cognoscentibus
loquens, ait: Licet intentio intellecta sit eis omnino
intrinseca, non tamen ipsa intentio intellecta est
eorum substantia, quia non est idem in eis intelli-
gere & esse.

Aliter etiam potest principium illud Divi Tho-
mæ explicari, intelligendo illud per distributio-
nem completam, non ex parte intellectiois, D

A sed ex parte intelligentium; ita ut sensus sit:
Omne intelligens, eo ipso quod intelligit (id est,
eo ipso quod est intellectualis nature) in aliqua
sua intellectuone verbum format. Et sic intelle-
ctum hoc principium, est universaliter verum:
nulla enim datur natura intellectualis, quæ in
aliqua intellectuone verbum non producat; ut
constat inductione in natura angelica & huma-
na, quæ non solum in omni cognitione natura-
li, sed etiam in aliqua supernaturali, verbum
producent, v.g. in cognitione fidei, vel prophē-
tiæ. Cum ergo Deus sit nature intellectualis, &
in supremo intellectualitatis gradu existat, con-
gruum est in eo reperiri aliquam intellectuonem
producentem Verbum, quæ est intellectio Pa-
terna; quamvis ab intellectuone essentiali, quæ
convenit Filio & Spiritui Sancto, & Deo secun-
dum se considerato, & ut abstrahit à personis,
Verbum non producat: quia in illis non est
intelligere cum intellectuone fecunditatis, sicut in
Patre, defectu oppositionis relative, & distin-
ctionis realis à termino procedente.

B Dices: Quamvis creaturæ in omni cognitio-
ne naturali, & in aliqua supernaturali, verbum
producant, illud tamen non formant quando
versantur circa objectum infinitum clarè vi-
sum: unde, ut supra dicebamus, in sententia
Thomistarum, in visione beatifica nullum ver-
bum producit: Ergo cum Deus seipsum clarè
videat, & comprehendat, ex creaturis argu-
endo, potius concludi deberet, Verbum ab
intellectu divino non produci, quam ejus op-
positum.

Confirmatur: Productio verbi in nobis pro-
venit ex imperfectione, nimirum ex indigentia
ipsius intellectuonis, quæ requirit objectum in
ratione termini intra ipsum intellectum, & ex
defectu objecti, quod non habet sufficientem
actualitatem, & conjunctionem cum intellectu,
in ratione termini intellectuonis: Ergo cum in-
tellectio divina sit supra omnem illam imperfe-
ctionem elevata, ex eo quod in intellectuone
creata reperitur expressio verbi, convincitur
non reperiri in divina.

Ad objectionem respondeo, concesso Ante-
cedente, negando Consequentiam: nam quod
intelligentia creata, circa objectum infinitum cla-
rè visum, verbum non producat, provenit ex du-
plici capite. Primò quia in creaturis productio
verbi non est ex fecunditate, sed ex necessitate;
& cum circa objectum infinitum, quod de se est in
ultima actualitate, verbi productio necessaria
non sit; consequens est, quod in ejus visione
ne verbum ab intellectu creato non producat.
Secundò id provenit, quia objecto infinito per
essentiam repugnat per verbum creatum repræ-
sentari quiddativè, non minus quam per spe-
ciem impressam creatam, ut in Tractatu de visione
Beata ostensum est. Ex quibus rationibus nulla
militat in intelligente increato: tum quia Ver-
bum non ex necessitate, sed ex fecunditate pro-
ducit: tum etiam quia verbum ab illo produ-
ctum, est ejusdem nature, ejusdemq; imateria-
licitatis cum objecto intellecto, ac proinde ex nullo
ex illis capitibus ei repugnat producere Ver-
bum. Unde vis congruentiæ D. Thomæ confi-
sit in hoc: Omnis intelligentia creata circa pro-
prium objectum in aliqua intellectuone verbum
producit: Ergo & intelligens increatum, circa suum
objectum, Verbum increatum, producit, cum
talis

C Dices: Angelus seipsam connaturaliter in-
telligit, & tamen in cognitione sui non produ-
cit verbum, cum ejus substantia sit præsens im-
mediatè per seipsam proprio intellectui: Ergo
principium illud D. Thomæ sic explicatum, non
est universaliter verum.

Respondeo negando Antecedens: licet enim
substantia Angeli sit per seipsam præsens pro-
prio intellectui, per modum actus primi, &
speciei intelligibilis, non tamen per modum
actus secundi, & termini actu intellecti: quia ad
hoc requireretur quod esset in supremo intelli-
gentiæ gradu, & actus purus omnem poten-
tialitatem excludens. Unde licet substantia An-
geli suppleat vires speciei impressæ in cognitio-
ne sui, nequit tamen gerere vires verbi & spe-
ciei expressæ, ut docet D. Thomas 4. cont. Gent.
cap. 11. ubi de Angelis seipsos cognoscentibus
loquens, ait: Licet intentio intellecta sit eis omnino
intrinseca, non tamen ipsa intentio intellecta est
eorum substantia, quia non est idem in eis intelli-
gere & esse.

Aliter etiam potest principium illud Divi Tho-
mæ explicari, intelligendo illud per distributio-
nem completam, non ex parte intellectiois, D

Diff.
2.
art. 1.

in Bibli

talis productio non repugnet ex aliis capitibus.

12. Ex quo patet solutio ad confirmationem: concesso enim Antecedente, neganda est etiam Consequentia. Nam quamvis intellectiones creatæ habeant producere verbum ex imperfectione, scilicet ex indigentia, & defectu sufficientis actualitatis in objecto ad quod terminatur; id tamen quod est producere verbum, est perfectio quædam; dicit enim fecunditatem, quæ quamvis in creaturis non possit esse nisi adjuncta imperfectione, nulla tamen apparet repugnantia, quominus possit ab imperfectione depurari, & sic depurata esse in Deo. Unde fit ut valde congruè inferatur à D. Thoma, supposita fidei revelatione, intellectionem divinam habere illam fecunditatem, & producere Verbum: quia omnis perfectio in creaturis reperta, debet esse formaliter in Deo, si ab omni possit imperfectione depurari.

§. II.

Solvuntur argumenta in contrarium.

13. Objicies primò: Enti à se, & primo principio, repugnat ab alio procedere: Sed quævis Persona Divina est ens à se, & primum principium: Ergo nequit una ab alia procedere.

Respondeo distinguendo Majorem: processione ab alio ut à causa, concedo: ut à principio originis, omni dependentiâ & causalitate seclusâ, nego. Unde esse à se, dupliciter sumi potest; primò ut excludit principium extraneum seu alterius naturæ, & si omnes Personæ Divinæ, & qualibet illarum est à se: secundò ut excludit reale principium ejusdem naturæ, & sic solus Pater est à se.

14. Dices: Non potest intelligi processio sine dependentia personæ procedentis à producente: Ergo si una persona non possit ab alia dependere, non potest ab illa procedere. Consequentia patet, Antecedens probatur. Procedere ab alio, est non posse esse sine illo: Sed non posse sine alio esse, est ab illo dependere: Ergo procedere dependentiam importat.

Respondeo negando Antecedens: ad cujus probationem, nego Minorem: nam unum relativum sine alio esse non potest, nec omnipotentia sine possibilitate creaturarum, in veriori sententia; & tamen nec relativum à correlativo dependet, nec omnipotentia à possibilitate creaturarum. Plus ergo ad dependentiam requiritur, quàm necessaria connexio, scilicet quòd sit ratio subordinacionis ad aliud, ad quàm necessariò exigitur alicuius in natura. Solutio est D. Thomæ in opusc. contra errores Græcorum cap. 7. ubi ex Athanasio docet, Patrem non posse esse sine Filio, & Spiritu Sancto, & tamen illis nõ egeret, eò quòd conveniat in essentia cum illis. Et 4. contra Gent. cap. 4. ad 9. ait, unam Personam Divinam non pendere ab alia, quamvis sine ea esse nequeat, quia eadem est essentia utriusque.

51. Instabis: Quod procedit ab alio, debet habere distinctum esse, distinctamque; saltem numero naturam ab illo: Ergo si Personæ Divinæ in eadem numero naturæ subsistant, una non potest ab alia procedere.

Respondeo negando Antecedens: non enim necessarium est, ut omne quod procedit ab alio, habeat naturam aut esse distinctum ab illo, sed

A sufficit quòd habeat distinctum modum essendi: nam ab intellectu informato specie intelligibili procedit verbum, quod est ejusdem naturæ cum specie, & objecto per illud representatur, sub diverso tamen modo essendi. Quamvis igitur in divinis sit unica simplex natura, & unum cum simplex esse; hoc tamen non tollit veritatem processionis, quia non obstante veritate naturæ, est distinctio realis Personarum, seu diversus modus subsistendi in eadem natura.

Secundò responderi potest, distinguendo Antecedens: Quod procedit ab alio, processione corporeâ & materiali, concedo Antecedens; processione intellectuali, nego Antecedens, & Consequentiam. Solutio est D. Thomæ hic art. 1. ad 2. ubi sic discurre: Quod procedit secundum processionem quæ est ad extra, oportet esse diversum ab eo à quo procedit. Sed id quod procedit ad intra processu intelligibili, non oportet esse diversum, sed quòd perfectius procedit, tanto magis est unum cum eo à quo procedit. Manifestum est enim, quòd quòd aliquid magis intelligitur, tanto conceptio intellectualis est magis intima intelligenti, & magis unum. Nam intellectus secundum hoc quòd actu intelligit, secundum hoc fit magis unum cum intellectu. Unde cum Divinum intelligere sit in perfectione, necesse est quòd Verbum Divinum sit perfectè unum cum eo à quo procedit, absque omni diversitate.

Objicies secundò: Quod procedit ab alio est indigentis naturæ: At in Personis Divinis nullus est indigentia, sed summa perfectio: Ergo nec processio. Minor constat, Major probatur. Omne procedens recipit aliquid ab eo à quo procedit: Sed quod recipit est indigentis naturæ, nisi enim indigeret, non reciperet; unde in rebus naturalibus receptibilitas attribuitur materiæ, & Actuum 20. dicitur: Beatus est donum quam accipere: Ergo quod procedit ab alio est indigentis naturæ.

Respondeo ex D. Thoma quaest. 10. de potentia art. 1. ad 13. Quod recipiens antequam recipiat indiget, ad hoc enim accipit ut indigentiam repleat, sed postquam jam acceperit, non indiget, habet enim quod indigebat. Si ergo aliquid est quod receptioni non preexistit, sed semper est in recepisse, hoc nullo modo indiget. Filius autem non sic accipit à Patre, quia prius non habens, & postea accipiens; sed quia hoc ipsum quod est, habet à Patre: unde non sequitur quòd sit indigens. In forma igitur respondeo, distinguendo Majorem: Quod procedit ab alio est indigentis naturæ, si procedat in tempore, & successivè, concedo. Si processio sit æterna, & tota simul, nego.

Instabis: In æternis non potest dari prioritas & posterioritas: Sed processio necessariò involvit ordinem prioris & posterioris inter personam producentem & productam: Ergo nulla potest dari processio ab æterno.

Respondeo distinguendo Majorem: In æternis non potest dari prioritas & posterioritas, temporis seu durationis, concedo Majorem, Originis, vel naturæ, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem. Processio involvit ordinem prioris & posterioris, prioritate originis vel naturæ, concedo. Temporis aut durationis semper, nego. Nam lux Solis emittit ex se splendorem, & tamen Sol non fuit prius tempore, quàm ejus splendor, sed solum prius origine